หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การวัดและประเมินผลนับเป็นเทคนิคที่สำคัญที่ช่วยให้ทราบว่าการเรียนการสอนบรรลุตามเป้าหมายหรือไม่เพียงใด ทั้งยังเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ช่วยให้ครูได้ข้อมูลพื้นฐานที่เป็นประโยชน์ในการพิจารณาหาวิธีการแก้ไขข้อบกพร่องหรือจุดอ่อนของนักเรียนในด้านต่าง ๆ อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น และเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ข้อมูลที่ได้ยังเป็นตัวที่สะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพการสอนของครูด้วย ฝ่ายนักเรียนก็จะได้ทราบว่าผลการเรียนของตนเองอยู่ในระดับใด ควรจะต้องปรับปรุงด้านใดเพื่อให้ผลการเรียนของตนเองบรรลุตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร การวัดและประเมินผลการเรียนของนักเรียนจึงนับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ช่วยให้การเรียนรู้ของนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (วิชาการ, กรม 2526 : คำชี้แจง)

เครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลการศึกษามีหลายชนิด แต่ละชนิดต่างมีคุณสมบัติแตกต่างกัน เช่น แบบสอบใช้ได้ดีในการวัดความรู้ความสามารถทางด้านวิชาการ ส่วนที่ไม่ใช่วิชาการก็ต้องอาศัยเครื่องมือชนิดอื่น เช่น แบบจัดอันดับคุณภาพหรือมาตราส่วนประมาณค่า เป็นต้น มาตราส่วนประมาณค่านับเป็นเครื่องมือที่ใช้ดีในการตัดสินพฤติกรรม ผลการปฏิบัติงาน หรือผลผลิต นอกจากนี้ถ้าได้มีการเตรียมการและใช้อย่างถูกต้องแล้ว ก็ใช้ในการคาดคะเนความสามารถของนักเรียนได้ ดังเช่น ผลจากการศึกษาของ Somwung Pitiyanuwat (1976: 108) เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมใฝ่สัมฤทธิ์วิชาคณิตศาสตร์ (Mathematics Achivement Behaviors) กับผลสัมฤทธิ์วิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียน โดยอาศัยมาตราส่วนประมาณค่าเป็นเครื่องมือประกอบการสังเกตของครู ผลการศึกษาพบว่าพฤติกรรมใฝ่สัมฤทธิ์วิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนด้วยขนาดความสัมพันธ์เป็น .76 ซึ่งนับว่าเป็นความสัมพันธ์ที่สูงมาก และจากการศึกษาของ สุภาพร ทินประภา (2526: 62) เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนพฤติกรรมการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ที่ครูเป็นผู้ประเมินค่าจากองค์ประกอบ ซึ่งมีอิทธิพลต่อผลการเรียนกับคะแนนที่ได้จากแบบสอบผลสัมฤทธิ์ที่ครูสร้างและแบบสอบผลสัมฤทธิ์มาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า คะแนนที่ได้จากการประเมินค่าพฤติกรรมการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ที่ครูเป็นผู้ประเมินค่าจากองค์ประกอบซึ่งมีอิทธิพลต่อผลการเรียนมีความสัมพันธ์กับคะแนนที่ได้จากแบบสอบผลสัมฤทธิ์ที่ครูสร้างและสัมพันธ์กับคะแนนที่ได้จากแบบสอบผลสัมฤทธิ์มาตรฐานโดยมีขนาดความสัมพันธ์เป็น .61 และ .54 ตามลำดับ นอกจากนี้คะแนนที่ได้จากการประเมินค่าโดยครูยังนำมาใช้ร่วมกับคะแนนที่ได้จากแบบสอบผลสัมฤทธิ์ที่ครูสร้างในการทำนายคะแนนที่ได้จากแบบสอบผลสัมฤทธิ์มาตรฐานได้โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเป็น .71 จะเห็นว่ามาตราส่วนประมาณค่านอกจากจะใช้ประโยชน์ในการศึกษาพฤติกรรมแล้วยังนำมาใช้ในการทำนายผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนได้ การประเมินพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนจึงเป็นสิ่งที่ครูไม่ควรละเลย เพราะผลจากการประเมินค่าจะทำให้ครูได้แนวทางที่เป็นประโยชน์ในการแนะนำให้นักเรียนปรับปรุงวิธีการเรียนหรือพฤติกรรมการเรียนเพื่อจะได้ช่วยให้ผลการเรียนของนักเรียนดีขึ้น และบรรลุตามเกณฑ์หรือตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ทั้งยังจะช่วยลดภาระครูในด้านที่ต้องออกข้อสอบเพื่อซ่อมนักเรียนที่ไม่ผ่านจุดประสงค์อีกด้วย ทั้งนี้เพราะปัจจุบันจุดประสงค์ทางการศึกษามีมากมาย การที่จะต้องมาออกข้อสอบซ่อมนักเรียนทุกจุดประสงค์ก็จะเสียเวลาและเพิ่มภาระแก่ครูมาก ฝ่ายตัวนักเรียนเองก็จะได้ไม่ต้องสอบซ่อมบ่อย ๆ ซึ่งการที่ต้องสอบซ่อมบ่อย ๆ อาจทำให้นักเรียนเกิดความท้อแท้ในด้านการเรียน ทั้งยังทำให้เวลาสำหรับการเรียนการสอนมีน้อยลงด้วย กล่าวได้ว่ามาตราส่วนประมาณค่าเป็นเครื่องมือการวัดผลชนิดหนึ่งที่มีส่วนช่วยให้การวัดผลของครูมีประสิทธิภาพขึ้น ทั้งยังมีส่วนช่วยให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงการเรียนการสอน ในการใช้มาตราส่วนประมาณค่านั้นก็เหมือนเครื่องมือวัดผลชนิดอื่นที่อาจมีความคลาดเคลื่อนเกิดขึ้นได้ แต่ก็มีวิธีการที่จะช่วยลดความคลาดเคลื่อนต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น เช่น นิยามพฤติกรรมหรือลักษณาการ (Trait) ที่สังเกตให้ชัดเจน ประเมินค่าทีละพฤติกรรม และประเมินค่าสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มโดยการเปรียบเทียบกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่มเดียวกัน เป็นต้น อย่างไรก็ตามแม้มาตราส่วนประมาณค่าจะถูกสร้างขึ้นมาอย่างดีแล้วก็ตาม ผู้ประเมินก็ยังคงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญ และมีส่วนทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนหรือเกิดความแม่นตรงในการประเมินค่าได้เช่นกัน ดังนั้นถ้าได้มีการศึกษาเกี่ยวกับผู้ประเมินด้วยแล้วก็อาจจะช่วยให้ได้แนวทางในการพัฒนาการประเมินค่าให้มีความแม่นตรงยิ่งขึ้น

การวัดและประเมินผลการเรียนของนักเรียนนับเป็นภาระที่สำคัญของครูควบคู่ไปกับการสอน โดยเฉพาะการวัดและประเมินผลภายในโรงเรียนประถมศึกษานั้นมิได้เน้นการสอน

เพื่อสอบ แต่ต้องการให้ครูประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนตลอดปีมากกว่า (วิชาการ, กรม. 2525: 185) การวัดและประเมินผลการเรียนของนักเรียนจึงถือเป็นความรับผิดชอบของครูที่จะต้องปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ และการที่ครูต้องมีหน้าที่ในการวัดและประเมินผลการเรียนของนักเรียนย่อมต้องก่อให้เกิดทัศนคติต่อการวัดและประเมินผลการเรียนของนักเรียน ซึ่งครูแต่ละคนจะมีทัศนคติในทางที่แตกต่างกัน บางคนอาจจะมีทัศนคติต่อการวัดและประเมินผลการเรียนในทางที่ดีมาก บางคนอาจจะมีทัศนคติต่อการวัดและประเมินผลการเรียนในระดับปานกลาง และบางคนอาจจะมีทัศนคติในระดับต่ำ และเมื่อทัศนคติเป็นสภาวะความพร้อมทางด้านจิตหรือประสาทอันเกิดขึ้นจากประสบการณ์ ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อทิศทางการตอบสนองของบุคคลที่มีต่อวัตถุ (Object) หรือสภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง (Allport 1935 ; อ้างถึงใน Ajzan & Fishbein 1980:17) ทัศนคติของครูที่มีต่อการวัดและประเมินผลการเรียนของนักเรียนจึงน่าจะเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อทิศทางการตอบสนองของครูต่อภาระในการวัดและประเมินผลการเรียนไม่มากก็น้อย และนอกจากนี้ Nacino, Oke and Brown (1982:8) ยังได้ให้ข้อเสนอแนะว่าการที่ครูมีทัศนคติที่ดีต่องานที่ทำเป็นตัวแปรที่ช่วยเสริมให้การสอนของครูมีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับตัวแปรด้านทัศนคติต่อการวัดและประเมินผลการเรียน ซึ่งเป็นตัวแปรด้านคุณลักษณะทางวิชาชีพของครูว่าจะมีผลต่อความแม่นตรงในการประเมินค่าพฤติกรรมหรือไม่ แม้ทัศนคติจะไม่ใช่แรงจูงใจหรือแรงขับ หากแต่เป็นสภาพความพร้อมที่จะโต้ตอบและแสดงให้ทราบถึงแนวทางของการตอบสนองของบุคคลต่อสิ่งเร้า (ประภาเพ็ญ สุวรรณ 2520 : 1) การที่ครูมีทัศนคติที่ดีต่อการวัดและประเมินผลการเรียน น่าจะปฏิบัติภาระในการวัดและประเมินผลการเรียนของนักเรียนด้วยความสนใจและเอาใจใส่ ผลสัมฤทธิ์จึงน่าจะมีคุณภาพสูง และสำหรับผู้ที่มีทัศนคติต่อการวัดและประเมินผลการเรียนในระดับที่ต่ำกว่าอาจจะให้ความสนใจและเอาใจใส่ในการปฏิบัติน้อยกว่า ผลสัมฤทธิ์ที่ได้จึงอาจมีคุณภาพต่ำกว่า ดังนั้นผู้วิจัยจึงเชื่อว่าการประเมินค่าพฤติกรรมในสัมฤทธิ์ของนักเรียนโดยครูที่มีทัศนคติต่อการวัดและประเมินผลการเรียนที่ดีกว่า น่าจะมีความแม่นตรงสูงกว่าการประเมินค่าพฤติกรรมในสัมฤทธิ์ของนักเรียนโดยครูที่มีทัศนคติต่อการวัดและประเมินผลการเรียนที่ต่ำกว่า

ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาในลักษณะของการเปรียบเทียบโดยมุ่งเปรียบเทียบว่าการประเมินค่าพฤติกรรมในสัมฤทธิ์ของนักเรียนโดยครูที่มีทัศนคติต่อการวัด

และประเมินผลการเรียนต่างกันจะมีความแม่นตรงในการประเมินแตกต่างกันหรือไม่ และคาดว่าผลจากการศึกษาจะช่วยให้ได้แนวทางในการพัฒนาการประเมินค่าของครูให้มีความแม่นตรงยิ่งขึ้น และเป็นแนวทางในการศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติของครูที่มีต่อการวัดและประเมินผลการเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความแม่นตรงของการประเมินค่าพฤติกรรมใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนโดยครูโรงเรียนประถมศึกษาที่มีทัศนคติต่อการวัดและประเมินผลการเรียนต่างกัน

สมมุติฐานในการวิจัย

การประเมินค่าพฤติกรรมใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนโดยครูที่มีทัศนคติต่อการวัดและประเมินผลการเรียนที่สูงกว่าจะมีความแม่นตรงสูงกว่าการประเมินค่าของครูที่มีทัศนคติต่อการวัดและประเมินผลการเรียนที่ต่ำกว่า

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรของการวิจัย คือ ครูที่สอนวิชาคณิตศาสตร์ระดับชั้นประถมปีที่ 6 และนักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับชั้นประถมปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2527 ของโรงเรียนประถมศึกษาที่สังกัดกรุงเทพมหานคร

2. ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

2.1 ตัวแปรอิสระ คือ ทัศนคติต่อการวัดและประเมินผลการเรียน

2.2 ตัวแปรตาม คือ ความแม่นตรงในการประเมินค่าพฤติกรรมใฝ่สัมฤทธิ์

ข้อตกลงเบื้องต้น

ครูทุกท่านที่เป็นกลุ่มตัวอย่างให้ความร่วมมือในการตอบแบบวัดทัศนคติด้วยความจริงใจ และให้ความร่วมมือในการประเมินค่าพฤติกรรมใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนตามวิธีการที่ผู้วิจัยแนะนำ

ความไม่สมบูรณ์ของการวิจัย

พฤติกรรมที่เด่นหรือด้อยของนักเรียนบางคนอาจมีอิทธิพลต่อการประเมินค่าของครู โดยครูไม่ได้ตั้งใจ

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ความแม่นตรงในการประเมินค่าพฤติกรรมใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนของนักเรียนที่ได้จากการประเมินค่าโดยครูกับคะแนนของนักเรียนที่ได้จากแบบสอบผลสัมฤทธิ์วิชาคณิตศาสตร์

ψ พฤติกรรมใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกและคาดว่าเป็นองค์ประกอบที่นำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ครูจะสังเกตได้ในระหว่างการเรียนการสอนหรือหลังการเรียนการสอน

5 มาตราส่วนประมาณค่า หมายถึง มาตราส่วนที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการศึกษาถึงตัวแปรด้านพฤติกรรมที่คาดว่ามีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ประกอบด้วย 8 ตัวแปร ดังนี้

1) การมีความตั้งใจในการเรียน
2) การใช้เวลาว่างในการฝึกฝนทำแบบฝึกหัดเพิ่มเติม
3) การมีความพากเพียรในการทำแบบฝึกหัดที่ได้รับมอบหมาย
4) การมาเรียนอย่างสม่ำเสมอ
5) การสนใจเข้าร่วมกิจกรรมหรือเกมที่เกี่ยวข้องกับคณิตศาสตร์
6) การส่งงานอย่างสม่ำเสมอ
7) การทำแบบฝึกหัดที่ได้รับมอบหมายโดยไม่รีรอ
8) การแก้ไขแบบฝึกหัดที่ทำผิดให้ถูก

ซึ่งตัวแปรด้านพฤติกรรมใฝ่สัมฤทธิ์ทุกตัวมีการนิยามเพื่อความเข้าใจที่ตรงกันในการสังเกตดังนี้

การมีความตั้งใจในการเรียน หมายถึง พฤติกรรมที่สังเกตได้จากการที่นักเรียนฟังการอธิบายของครู และตอบคำถามเมื่อครูถาม ไม่เล่น ไม่คุย ไม่เหม่อ หรือไม่ง่วงนอนตลอดช่วงเวลาที่ดำเนินการเรียนการสอน

การใช้เวลาว่างในการฝึกฝนทำแบบฝึกหัดเพิ่มเติม หมายถึง พฤติกรรมที่สังเกตได้จากการที่นักเรียนหาโจทย์แบบฝึกหัดคณิตศาสตร์หรือขอโจทย์แบบฝึกหัดเพิ่มเติมจากครูมาทำ

ทุกครั้งที่นักเรียนมีเวลาว่างหรือมีโอกาส

การมีความพากเพียรในการทำแบบฝึกหัดที่ได้รับมอบหมาย หมายถึง พฤติกรรมที่สังเกตได้จากการที่นักเรียนให้เวลาและความสนใจในการที่จะทำให้แบบฝึกหัดที่ได้รับมอบหมายสำเร็จลุล่วง และถูกต้อง โดยใช้ความสามารถของตนเอง ไม่ลอกผู้อื่น

การมาเรียนอย่างสม่ำเสมอ หมายถึง พฤติกรรมที่สังเกตได้จากการที่นักเรียนมาเรียนทุกวันโดยไม่ขาด หรือขาดเฉพาะกรณีที่จำเป็นจริง ๆ

การสนใจเข้าร่วมกิจกรรม หรือเกมที่เกี่ยวข้องกับคณิตศาสตร์ หมายถึง พฤติกรรมที่สังเกตได้จากการที่นักเรียนพยายามเข้าร่วมกิจกรรมหรือเล่นเกมที่เกี่ยวข้องกับคณิตศาสตร์ทุกครั้งที่นักเรียนมีโอกาส

การส่งงานอย่างสม่ำเสมอ หมายถึง พฤติกรรมที่สังเกตได้จากการที่นักเรียนส่งงานอย่างครบถ้วนตามที่ครูมอบหมายให้ทำและส่งตามกำหนดเวลา

การทำแบบฝึกหัดที่ได้รับมอบหมายโดยไม่รีรอ หมายถึง พฤติกรรมที่สังเกตได้จากการที่นักเรียนลงมือทำแบบฝึกหัดที่ครูมอบหมายให้โดยไม่ต้องให้ครูเตือน

การแก้ไขแบบฝึกหัดที่ทำผิดให้ถูกต้อง หมายถึง พฤติกรรมที่สังเกตได้จากการที่นักเรียนพยายามแก้แบบฝึกหัดข้อที่นักเรียนทำผิดให้ถูกต้อง แล้วมาส่งทุกครั้ง

การประเมินค่าพฤติกรรม หมายถึง การบันทึกผลการตัดสินใจของครูผู้สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนลงในมาตราส่วนประมาณค่าพฤติกรรมที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นอย่างมีระบบดังนี้

1. ประเมินค่าพฤติกรรมของนักเรียนทีละพฤติกรรมให้หมดทุกคนเสียก่อน แล้วจึงประเมินพฤติกรรมต่อไป

2. ในการประเมินค่านั้นให้ใช้วิธีการเปรียบเทียบกับพฤติกรรมของนักเรียนคนอื่น ๆ ในห้องเรียน โดยมีความหมายของระดับการประเมินดังนี้

ตัวเลข 1 หมายถึง ประกอบพฤติกรรมน้อยครั้งที่สุด

ตัวเลข 2 หมายถึง ประกอบพฤติกรรมน้อยครั้ง

ตัวเลข 3 หมายถึง ประกอบพฤติกรรมปานกลาง

ตัวเลข 4 หมายถึง ประกอบพฤติกรรมบ่อยครั้ง

ตัวเลข 5 หมายถึง ประกอบพฤติกรรมบ่อยครั้งที่สุด

ทัศนคติต่อการวัดและประเมินผลการเรียน หมายถึง การตัดสินใจเชิงอัตนัยของครู ว่าการวัดและประเมินผลการเรียนของนักเรียนนั้นดีหรือไม่ดี ปรารถนาหรือไม่ปรารถนา ซึ่งได้โดยการทำนายจากผลรวมทั้งหมดของผลคูณระหว่างความหนักแน่นของความเชื่อเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนของนักเรียน กับการประเมินคุณลักษณะ (Attribute) หรือผลสัฑธ์ที่เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียน ซึ่งเขียนแทนด้วยสมการได้ดังนี้

$$A_B = \sum_{i=1}^{n} b_i e_i$$

A_B : ทัศนคติต่อการวัดและประเมินผลการเรียน

b_i : ความเชื่อเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียน

e_i : การประเมินคุณลักษณะ (Attribute) หรือผลสัฑธ์ที่เกี่ยวกับความเชื่อลำดับที่ i

n : จำนวนความเชื่อเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียน

ครู หมายถึง ผู้ที่ทำการสอนในวิชาคณิตศาสตร์ ระดับชั้นประถมปีที่ 6 ปีการศึกษา 2527 ของโรงเรียนประถมศึกษาที่สังกัดกรุงเทพมหานคร

นักเรียน หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาในระดับชั้นประถมปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2527 ของโรงเรียนประถมศึกษาที่สังกัดกรุงเทพมหานคร

แบบสอบวัดผลสัมฤทธิ์ หมายถึง แบบสอบวิชาคณิตศาสตร์ระดับชั้นประถมปีที่ 6 ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยครอบคลุมเนื้อเรื่อง 5 บทคือ ตัวเลขและจำนวน สมการและการแก้สมการ ตัวประกอบของจำนวนนับ ภาคเท่ากันทุกประการและรูปสมมาตร ซึ่งมีจำนวน 40 ข้อ ใช้เวลาในการทดสอบ 60 นาที

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ได้แนวทางในการส่งเสริมให้การประเมินค่าของครูมีความแม่นตรงสูงขึ้น

2. เป็นแนวทางในการศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติของครูที่มีต่อการวัดและประเมินผลการเรียนต่อไป